

# När är hem? Återvändandets kontinuum: Temporalitet och avslut efter Assads fall

Jasmin Lilian Diab, Maybritt Jill Alpes & Estella Carpi

**Abstrakt** December 2024 tidpunkten för Assadregimens fall har framställts som en vändpunkt för syriska flyktingars återvändande. Flyktingarna själva lyfter dock fram tidpunkten för återvändandet snarare än regimen fall i sig. Med utgångspunkt i narrativ från syrier i Libanon och Turkiet visar denna artikel hur de uppfattar repatrieringsinsatser som förhastade, politiskt drivna och fränkopplade från deras komplexa vardagsverklighet. Återvändandet framträder inte som ett enkelt val, utan som en tillfällig, utforskande och cirkulär sådan, som präglas av osäkerhet på båda sidorna om gränsen. Begreppet 'post-Assad' antyder ett avslut, samtidigt som samhället i själva verket kännetecknas av fortsatt instabilitet och splittrade sociala band. Genom att avvisa denna avslutningsberättelse omformulerar flyktingarna återvändandet som en del av en öppen och pågående migrationsprocess. Genom att sätta temporalitetens politik i centrum belyser artikeln hur återvändandet förblir en omstridd, riskfylld och föränderlig process—vars betydelser formas lika mycket av värdlandets påtryckningar som av de skiftande förhållandena i Syrien.

## INTRODUKTION

Assadregimens fall den 8 december 2024 har av internationella och värdländers aktörer framställts som en avgörande vändpunkt för den del av Syriens befolkning som har tvingats till flykt. Under veckorna som följde avbröt Europeiska unionen handläggningen av pågående asylansökningar, samtidigt som flera medlemsstater tillkännagav en accelerering av återvändandeplaner.<sup>1</sup> Dessa politiska skiften vilar på ett slagkraftigt narrativ: att ett politiskt brott i Syrien automatiskt gör exil till ett förlegat tillstånd och återvändande till en oåterkallelig lösning. Vad dessa policys däremot förbiser – och vad flyktingarna själva betonar – är frågan om tidpunkt. Varför ska återvändandet ske nu, och under vems auktoritet definieras detta 'ögonblick'?

Dessa skiften har fått återverkningar bortanför Europa. För flyktingar i Libanon och Turkiet framstår den brådskan med vilken återvändande uppmuntras ofta som politiskt motiverad, externt påtvingad och

fränkopplad deras levda verklighet. Medan regeringar och internationella institutioner framställer perioden 'efter Assad' som en slutpunkt, upplever många flyktingar den som en fortsättning på förvisningen i ny skepnad. Som en syrier i Libanon uttryckte det: "Vi är överväldigade av glädje över regimen fall, men det finns ingen magi i Syriens återhämtning. Syrien är ett kaos."<sup>2</sup> Snarare än att markera ett avslut blir återvändandet ännu en osäker rutt, präglad lika mycket av otrygghet i värdländerna som av instabilitet i Syrien självt. Förhållandena på marken understryker riskerna med förhastad optimism. I början av 2025 var 7,4 miljoner syrier fortfarande internflyktingar, och under månaderna före Assads fall blev 600'000 människor ånyo tvingade till flykt på grund av våld och politisk oro.<sup>3</sup>

Väpnade konfrontationer fortgår i de autonoma administrationerna i Nord- och Östsyrien, As-Suwayda och Golanhöjderna.<sup>4</sup> De humanitära tecknen förblir alarmerande, och trots den politiska övergången hade endast 250,000 syrier i Mellanöstern och Nordafrika återvänt i januari 2025 – en bråkdel av de uppskattade 5,5 miljoner som fortfarande finns kvar i regionen.<sup>5</sup> Långt ifrån en öppnad dörr till stabilitet förblir 'post-Assad-Syrien' splittrat, osäkert och exkluderande.<sup>6</sup>

Denna artikel hävdar att återvändande bör förstås mindre som en binär fråga om att 'gå tillbaka' eller 'inte gå tillbaka' och mer som ett kontinuum av provisoriska, undersökande och cirkulära (im)mobiliteter. Återvändandets 'temporalitetspolitik'—vem definierar den, hur den genomdrivs och hur flyktingarna själva tolkar den—är lika avgörande som förhållandena i Syrien.

Genom att utgå från berättelser från syrier i Libanon och Turkiet, baserade på flera fältarbeten genomförda av Diab<sup>7</sup> och Alpes<sup>8</sup> med syriska flyktingar i båda kontexterna, undersöker artikeln hur 'post-Assad-ögonblicket' politiskt konstrueras som ett avslut, medan levda erfarenheter visar att återvändandet i sig är en fortgående och omstridd process. Den visar hur flyktingar motsätter sig att absorberas i detta 'narrativ om avslut', och istället omformulerar återvändandet som ett steg i en flyktprocess som förblir osäker, omförhandlad och djupt sammanflätad med både värdländernas påtryckningar och förhållandena i Syrien.

## FÖRHASTAT AVSLUT OCH ÅTERVÄNDANDETS KONTINUUM

Assadregimens fall återupplivade sedan länge närda förhoppningar om återvändande för många syrier, med den känslomässiga tyngden av att återförenas med familjen, återta avbrutna liv och bidra till återuppbyggnaden. En flykting i Libanon talade om drömmen att "åka tillbaka, träffa min familj igen, bygga upp mitt hem och ställa saker till rätta efter alla dessa år", och beskrev känslan som att äntligen kunna "dra ett efterlängtat djupt andetag". Sådana känslor visar hur starkt återvändande är knutet till emotionella och kulturella band, till längtan efter trygghet och tillhörighet som urholkats av år av förvisning. Men euforin i december 2024 kolliderade snabbt med verkligheten i ett instabilt och splittrat hemland. Flyktingarna själva formulerar ofta den centrala frågan inte som om de ska återvända, utan när och under vilka omständigheter. Som en annan flykting i Libanon förklarade:

*"Syrien kommer aldrig att bli detsamma. Hur kan jag åka tillbaka när jag inte vet om det kommer att vara säkert för mig eller mina barn? Även om jag är glad över Assads fall måste du förstå att detta också är ett 'nytt' Syrien som jag inte känner till—ett som jag tvekar att lära känna, och ett som jag tvekar att introducera mina barn till."*

Hans tvekan introducerar en egen temporalitet: en paus där beslut skjuts upp och betydelsen av 'återvändande' förblir obestämd. I detta avseende är återvändandet inte en enskild handling utan en process präglad av tvekan och uppskjutna beslut, där optimism kolliderar med osäkerhet.<sup>9</sup> Vad som kommer fram i dessa berättelser är ett kontinuum av återvändande som sträcker sig från omedelbara, känslomässiga avresor till Syrien till mer försiktiga, undersökande former av cirkulär mobilitet. En flykting i Akkar beskrev denna tvekan:

*"Vi är överväldigade av glädje över regimens fall, men det finns ingen magi i Syriens återhämtning. Syrien är ett kaos. Vi vet inte mycket om vår egendom, våra liv, landets infrastruktur, dess verklighet. Medan många har återvänt i ett vackert och känslomässigt ögonblick, behöver många av oss sitta med detta beslut och behöver mer tid för att fatta ett informerat beslut. Vi är fortfarande oroliga för vad som väntar oss där, och om vi kan leva 'normalt'. Detta är allt som snurrar i våra huvuden, medan alla runt om i världen som har huserat oss i 13 år är så 'ivriga' att bli av med oss."*

Hans betoning på behovet av att "sitta med detta beslut" och "få hela bilden" illustrerar hur många först väljer korta, explorativa besök snarare än ett permanent återvändande, vilket förkroppsligar mobilitetens provisoriska och cirkulära karaktär. Detta fall hjälper till att förklara varför tidiga återvändandestatistik är vilseledande. Många av dem som räknas som 'återvändare' genomför i själva verket tillfälliga besök för att kontrollera sina hem, bedöma förhållandena eller återknyta kontakten med släktingar innan de beslutar om de ska stanna. Som Altayli och Al-Masri<sup>10</sup> påpekar snedvrider dessa provisoriska rörelser statistiken och ger intryck av ett storskaligt återvändande, när flyktingarna i realiteten testar alternativ och motstår att dras in i en förhastad slutpunkt.

Detta argument komplicerar statligt drivna repatrieringsramverk som utgår från en linjär och slutgiltig handling av att 'åka hem'. I stället speglar flyktingarnas rörelser provisoriska, cirkulära och

partiella engagemang med Syrien—beslut som är lika mycket upphängda i tid som formade av rum. Detta förstärks av avsaknaden av konkreta garantier kring säkerhet, övergångsrättvisa, bostäder eller ekonomisk stabilitet.<sup>11</sup> En flykting i Libanon uttryckte denna frustration:

*”Det internationella samfundet talar om att åka tillbaka, men de talar inte om vad som händer när vi kommer dit. Jag måste veta innan jag rycker upp mig själv och min familj igen från våra rötter. Vi har gått igenom ett decennium av svårigheter för att komma dit vi är. Jag utsätter dem inte för mer osäkerhet förrän jag har hela bilden.”*

Betoningen på ”hela bilden” visar hur flyktingarna själva motsätter sig att dras in i en repatrieringsdiskurs som politiskt mål. För många handlar återvändande mindre om en definitiv hemkomst än om att förhandla en skör temporalitet: att balansera hopp om stabilitet mot riskerna med att återigen ryckas upp.<sup>12</sup> Återvändande är i denna mening inte en slutpunkt, utan en ny cykel av väntan och beslutsfattande—en smärtsam avvägning mellan en bräcklig nutid och en osäker framtid.

## OMDEFINIERING AV SÄKERHET

För fördrivna syrier är innebörden av säkerhet inte reducerbar till politisk transition eller till ett tekniskt upphörande av stridigheter. Flyktingar påpekar konsekvent att internationella aktörer definierar säkerhet i snäva, abstrakta termer: vapenvilor, styrningsstrukturer, frånvaro av massvåld, medan deras egen uppfattning om vad som gör livet levbart inkluderar värdighet, autonomi och skydd mot diskriminering.<sup>13</sup> En flykting i Libanon, som reflekterade över återvändande i slutet av december 2024, fångade denna diskrepans:

*”Jag kommer inte att åka tillbaka bara för att återigen bli måltavla för vad jag tror på eller var jag kommer ifrån. Vänner som åkte före mig kallades in för förhör och fick sina hem genomsökta. Inte förrän*

*jag vet att mina barn inte kommer att tas, är en vapenvila inte säkerhet.”*

Han förklarade och underströk att det internationella samfundets snäva ekvation av fred med en teknisk vapenvila ignorerar levda realiteter. Sådana vittnesmål visar hur brådskan att märka Syrien som ’säkert’ skapar en förhastad berättelse om slutgiltighet, som raderar det sociala, psykologiska och materiella arbete som krävs för att återuppbygga livet efter kriget.<sup>14</sup>

Återvändandebeslutet beror också på hur djupt förvisningen har förändrat människors känsla av hem och tillhörighet. Som Alpes et al. (2023),<sup>15</sup> Diab och Crawley (2023)<sup>16</sup> och Diab (2023)<sup>17</sup> argumenterar för, raderar standarder för ’säkert återvändande’ ofta de personliga och lokala betydelserna av säkerhet. En flykting från Idlib, nu i Libanon, frågade rakt ut:

*”Även om jag ville återvända, vart skulle jag gå? Mitt familjehem är borta. Mitt kvarter finns inte längre. De säger ’Syrien är fritt nu’, men fritt för vem? För dem som fortfarande har hem? Jag har ingenting att återvända till.”*

Här handlar ’säkerhet’ inte om slutet på väpnad konflikt, utan om omöjligheten att återskapa livet mitt i förstörelse, förlust och splittrade gemenskaper.<sup>18</sup>

Lokala geografier komplicerar bilden ytterligare. I områden som Ma’arrat Al-Nu’man, där de flesta hem är förstörda, blir överlevnad i sig definitionen av säkerhet.<sup>19</sup> Fördrivna flyktingar från omtvistade regioner som Golanhöjderna förblir fast i osäkerhet eftersom territoriella tvister kvarstår bortom Assads fall.<sup>20</sup> Även för dem med ett hus som fortfarande står, gör den ekonomiska kollapsen försörjning omöjlig. Med Syriens ekonomi på sin värsta registrerade nivå, som överträffar även krigstidens fattigdom och arbetslöshet, innebär återvändande risken att fastna i en fattigdomscykel snarare än återställd stabilitet.<sup>21</sup>

Värdländernas dynamik inverkar också på hur säkerhet förstås temporalt. Flyktingar beskriver ofta

sitt återvändandebeslut som format inte bara av Syriens nya politiska ordning utan också – och ibland mer akut – av den kontinuerliga bristen på säkerhet i nuvarande vistelseorter. Syrier i Libanon möter intensifierad xenofobi och ekonomisk marginalisering, medan de i Turkiet utan medborgarskap riskerar deportation. En syrisk man i Ankara förklarade i januari 2025 att även om han hade byggt upp ett företag och hans barn var födda där:

*"Varje dag pratar folk om 'dags att åka tillbaka'. Min ansökan om uppehållstillstånd avslogs, och mina grannar som har bott här i tio år fick höra att deras kimlik [tillfälliga skydd] inte skulle förnyas. Om jag måste lämna, vill jag att det ska vara på mina villkor – inte för att jag inte har något val."*

Sådana vittnesmål visar hur värdländernas tidsmässiga politik och tvång blir lika avgörande som förhållandena i Syrien.

Flyktingars vittnesmål understryker att säkerhet inte är en abstrakt slutpunkt utan en föränderlig horisont, intrasslad både med värdländernas fientlighet och Syriens kvarstående instabilitet. En flykting i Libanon uttryckte det rakt: efter att ha överlevt år av svårigheter hade han byggt "en liten känsla av stabilitet", men att återvända till Syrien där "allt kan falla samman igen" var outhärdligt, och tillade: "Jag är inte säker på att jag kan överleva den typen av trauma igen." För andra, särskilt de som har säkrat en stabil grund i Europa, är återvändande ännu mindre sannolikt. Som en flykting i Tyskland förklarade, medan hans bror i Libanon övervägde att åka tillbaka, vägrade han att rycka upp sina barn – som "talar tyska" och "går i skola här" – bara för att regimen hade fallit, och avslutade: "Syrien är fortfarande trasigt. Kanske en dag, men inte än."

Säkerhet kan alltså inte fångas binärt mellan krig eller fred, återvändande eller exil. Den är temporal, relativ och djupt kontextberoende. För många syrier ligger säkerheten mindre i Assads fall än i motståndet mot att påtvingas en falsk avslutning på deras fördrivning.

## TRAUMA, RUINER OCH TYNGDEN AV FÖRHASTAT ÅTERVÄNDANDE

För många syrier handlar frågan om återvändande inte enbart om politisk övergång, utan om att konfrontera den tidsmässiga tyngden av trauma, förstörelse och ekonomisk förlust. År av fördrivning har tvingat fördrivna flyktingar att skapa nya former av tillhörighet och stabilitet i värdländer, hur bräckliga de än är, och att återvända till Syrien riskerar att riva upp sår som många har kämpat hårt för att bemästra. Som Kahraman (2022)<sup>22</sup> och Alachkar (2023)<sup>23</sup> visar har exilen länge tvingat flyktingar att rekonstruera sociala och ekonomiska grundvalar i miljöer som, även om de är fientliga, har blivit meningsfulla platser för motståndskraft och identitet. Mot denna bakgrund är återvändande sällan en okomplicerad återintegrering; det upplevs ofta som ytterligare en brytning i liv som redan formats av upprepade omvälvningar.

Den psykologiska kostnaden för återvändande är särskilt akut för dem som bär synliga påminnelser om konflikten. Flyktingar som drabbats av krigsrelaterade trauman eller funktionsnedsättningar beskriver ofta omöjligheten i att återvända till de platser där deras liv krossades.<sup>24</sup> En syrisk deltagare, som observerade en gatuförsäljare i Ankara som förlorat en arm i en granatattack, ifrågasatte antagandena som ligger till grund för återvändandepolitiken: vill han verkligen återvända till platsen där han förlorade sin arm, eller stanna i Turkiet, "och sälja sötsaker i ett land som inte ens låter honom lämna staden"? För andra ligger traumat i att potentiellt förlora den bräckliga stabilitet de lyckats bygga i exil. Som en flykting i Libanon uttryckte det:

*"Att lämna allt jag har byggt upp här, vännerna jag har fått, stabiliteten jag har hittat [...], det är svårt att lämna när man har arbetat så hårt för att skapa något som känns som ett hem."*

Sådana berättelser visar hur återvändande riskerar att destabilisera snarare än återställa en känsla av trygghet.<sup>25</sup>

Att konfrontera fysisk förstörelse förstärker denna psykologiska tyngd. Flyktingar från städer som Ma'arrat Al-Nu'man beskriver hur de återvänder bara för att upptäcka att deras hem är borta.<sup>26</sup> I sådana sammanhang handlar 'att åka tillbaka' mindre om att återta ett hem än om att navigera bland ruiner och förlust. Vissa har i stället vänt sig till diasporainitiativ och bidrar till återuppbyggnad från utlandet. För syrier utomlands ger avståndet från Syriens fysiska ruiner en viss buffert mot den dagliga konfrontationen med förstörelse, även om det inte raderar den känslomässiga bördan av att föreställa sig återvändande.

Utöver dessa trauman finns betydande ekonomiska hinder. Att återvända kräver resurser för transport, återuppbyggnad av hem och försörjning.<sup>27</sup> Men efter år av fördrivning har många tömt sina besparingar, tagit lån eller är beroende av krympande stöd från nätverk. Som en flykting i Libanon förklarade: "Jag har spenderat allt jag hade för att överleva här. Tanken på att åka tillbaka till Syrien, utan något att bygga upp mitt liv med, är outhärdlig." En annan, som mindes hur han sålde egendom innan flykten, reflekterade:

*"Vi hade inga förhoppningar om att detta skulle hända när vi flydde för våra liv. Vi tänkte inte rationellt, såklart. Nu har jag ingenting att återvända till, oavsett hur 'glad' jag är över regimens fall. Våra liv är fortfarande i spillror."*

Dylika realiteter slår sönder antagandet att återvändande återställer stabilitet. Utan inkomster, tjänster eller tillgångar riskerar återvändandet att kasta tillbaka människor in i fattigdom och ytterligare fördrivning.<sup>28</sup>

Dessa berättelser understryker att återvändande inte är en enkel återgång från exil, utan en konfrontation med lager av trauma och ekonomisk osäkerhet. Flyktingar väger de bräckliga grunder de har byggt upp i exil mot riskerna med att återvända till ruiner, skulder och instabilitet. När återvändande pressas fram enligt externa politiska tidslinjer snarare än fördrivna flyktingars egen

kapacitet och egna resurser, blir det förhastat och potentiellt skadligt. För många handlar frågan inte om huruvida Assad har fallit eller inte, utan om utifall att de kan överleva de sammansatta kostnaderna – psykologiska, materiella och känslomässiga – av att ryckas upp ännu en gång.

## TVÅNG, TID OCH ÅTERVÄNDANDE SOM NY FÖRDRIVNING

Utöver förhållandena i Syrien utgör också värdländernas dynamik tidsmässiga påtryckningar som påskyndar återvändandet. Juridisk osäkerhet – såsom rykten i Turkiet om indragna uppehållstillstånd – sprider rädsla och påminner fördrivna flyktingar om deras bräckliga situation, medan vardagliga möten förstärker antaganden om temporaritet. En syrisk kvinna mindes hur hon förberedde mat för att fira Assads fall, bara för att kollegorna abrupt skulle fråga: "Så, när åker du tillbaka?" Sådana dynamiker visar hur säkerhet inte bara är omtvistad i Syrien utan också underbyggs av tvångspolitik och sociala förväntningar i exil.

Dessa former av vardagligt tvång påminner oss om att återvändandet aldrig är ett rent individuellt beslut. Det är intrasslat i släktskaps- och andra sociala nätverk, könsroller och omsorgsskyldigheter.<sup>29</sup> En tvåbarnsmor i Libanon förklarade: "Jag har byggt ett liv här [...] inte ett enkelt liv, men ett liv. Om jag åker tillbaka, vem ska hjälpa mig? Jag har ingen kvar där." För kvinnor erbjuder exilen ofta större autonomi än Syriens patriarkala rättssystem. En flykting i Beirut beskrev sina farhågor: "I Syrien kan jag förlora min rätt att bestämma för mina barn. Här kämpar jag, men jag bestämmer." På så sätt formas återvändandets temporalitet inte bara av politiska utvecklingar utan också av könade former av handlingsutrymme som de fördrivna flyktingarna är ovilliga att ge upp.

Ekonomiskt ansvar fungerar också som tidsmässiga begränsningar och binder samman fördrivna flyktingar med sina värdländer. Många fortsätter att skicka remitteringar till familjemedlemmar i Syrien, vilket gör deras fysiska återvändande potentiellt destabiliserande för dem som är beroende av stödet. "Min mamma i

Damaskus är beroende av pengarna jag skickar,” förklarade en flykting. ”Om jag åker tillbaka, vem ska ta hand om henne?”

Dessa berättelser visar att det som ofta framställs som en 'lösning' på fördrivning för många är en nedmontering av den bräckliga sociala och ekonomiska grund som mödosamt har byggts upp i exil. Arbetsplatser, vänskaper och gemenskapsnätverk i Libanon och Turkiet, hur osäkra de än är, förkroppsligar nu stabilitet och tillhörighet, även när värdländer fortsätter att positionera flyktingar som temporära 'gäster' snarare än integrerade samhällsmedlemmar. Rädslan för återvändande sträcker sig därför bortom Syriens instabilitet; det handlar om att bryta upp nuvarande liv och relationer. För dem som har tillbringat mer än ett decennium med återuppbyggnad i exil är återvändande inte en resa tillbaka till det förflutna, utan en påtvingad avbrytning av nuet – en påtvingad fördrivning förklädd till hemkomst.

## ATT OMRÖVA KOSTNADERNA FÖR FÖRHASTAD AVSLUTNING

Assadregimens fall är utan tvekan en historisk brytpunkt, men att framställa det som det avgörande ögonblicket för flyktingars återvändande riskerar att skapa en förhastad och farlig känsla av slutpunkt. Internationella och nationella påtryckningar för återvändande bortser inte bara från den instabilitet som fortfarande råder i Syrien, utan också från återvändandets timing som upplevs av flyktingarna själva. För många handlar återvändandet inte bara om att korsa en gräns; det handlar om att konfrontera olösta trauman, ekonomisk osäkerhet och risken att nedmontera bräckliga nätverk av omsorg och tillhörighet som byggts upp i exil. Det som på papper ser ut som en lösning kan i praktiken innebära ny fördrivning.

Utan garantier för säkerhet, värdighet och tillgång till försörjning förblir återvändandet en genomgripande risk. Ett splittrat Syrien – politiskt instabilt, ekonomiskt ruinerat och socialt fragmenterat – erbjuder liten säkerhet för att återuppbygga liv. Flyktingars vittnesmål visar att det som marknadsförs som ett 'slut' på fördrivning ofta

är en ny cykel av väntan, provande och förhandlingar – en kontinuitet av provisoriska och cirkulära rörelser snarare än en linjär återgång. När värdländer påskyndar återvändande för att avlasta sin så kallade 'flyktingbörda' förvägrar de flyktingar de tidsmässiga och materiella förutsättningar som krävs för att fatta informerade beslut.

Genom att granska tidens politik visar denna artikel att etiketten 'post-Assad' påtvingar en berättelse om avslut som flyktingarna själva motsätter sig. För dem är återvändande ännu inte en lösning; det är en omtvistad process, oskiljaktig från värdländernas tvång och Syriens ofullbordade krig. Varje politik som ignorerar dessa realiteter riskerar att fördjupa trauman, skapa ny fördrivning och dölja exilens fortgående natur.

**Author bio** Jasmin Lilian Diab är föreståndare för Institute for Migration Studies vid Lebanese American University, där hon också är Assistant Professor och koordinator för Migration Studies. Hennes forskning belönades med Lisa Gilad Prize från International Association for the Study of Forced Migration år 2025 samt School of Arts and Sciences' Distinguished Achievement Award. Hon är knuten till Centre for Refugee Studies vid York University, till Brown University's Center for Human Rights and Humanitarian Studies och är även Senior Associate on Migration vid Tahrir Institute for Middle East Policy. Email: [jasminlilian.diab@lau.edu.lb](mailto:jasminlilian.diab@lau.edu.lb)

**Author bio** Maybritt Jill Alpes är co-PI i "REMOVED: Removal Infrastructures for Syrians in Lebanon and Turkey" (Gerda Henkel Foundation, 2024-2026) vid värdinstitutionen Institute for Migration Studies vid Lebanese American University, och är gästforskare vid Centre for Social Sciences Studies on the African, American and Asian Worlds i Paris. Hon har genomfört fältarbete i Kamerun och Libanon där hon kombinerade juridiska och antropologiska tillvägagångssätt med kreativa och partipartiska metoder, som till exempel "future literacy labs. Hennes monografi 'Abroad at Any Cost: Brokering High-Risk Migration and Illegality in West Africa' (Routledge) undersöker migrationsmäklari bortom smuggling och trafficking. Email: [m.j.alpes@gmail.com](mailto:m.j.alpes@gmail.com)

**Author bio** Estella Carpi är Associate Professor in Humanitarian Studies på Department of Risk and Disaster Reduction vid University College London, och Senior Visiting Fellow vid Lebanese American University. Som socialantropolog har hon jobbat för forsknings- och akademiska institutioner i Egypten, Turkiet, Libanon och Förenade Arabemiraten, med fokus på humanitarianism, påtvingad migration och identitetspolitik i Levanten och Turkiet. Hon är författare till flera akademiska artiklar och böckerna 'The Politics of Crisis-Making. Forced Displacement and Cultures of Assistance in Lebanon' (Indiana University Press, 2023) och 'Specchi Scomodì. Etnografia della Migrazione Forzata nel Libano Contemporaneo' (Mimesis, 2018). Email: [e.carpi@ucl.ac.uk](mailto:e.carpi@ucl.ac.uk)

<sup>1</sup> Shankar, P. (2024, December 10). Why is Europe pausing Syrian asylum claims after Al-Assad's fall? *Al Jazeera*.

<https://www.aljazeera.com/news/2024/12/10/why-is-europe-pausing-syrian-asylum-claims-after-al-assads-fall>

<sup>2</sup> Altayli, B. & Al-Masri, K. (2025, February 5). Hope turns to regret among Syrians returning home from Turkey.

*Reuters*. <https://www.reuters.com/world/middle-east/hope-turns-regret-among-syrians-returning-home-turkey-2025-02-05/>

<sup>3</sup> UNHCR. (2025, January 25). UNHCR's Grandi calls for global action to support Syrians returning home.

*ReliefWeb*. <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcrs-grandi-calls-global-action-support-syrians-returning-home-enar>

<sup>4</sup> Al-Shalchi, H. (2025, January 23). In Syria's Golan Heights buffer zone, residents fear Israel is making a land grab. *NPR*. <https://www.npr.org/2025/01/23/g-s1-43325/syria-golan-heights-israel>

<sup>5</sup> UNHCR. (2025, February). UNHCR operational framework for the voluntary return of Syrian refugees and IDPs. *ReliefWeb*. <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/unhcr-operational-framework-voluntary-return-syrian-refugees-and-idps-2025>.

<sup>6</sup> Diab, J. L. (2025). Excluding the excluded: Displacement, political discourse, and the new leadership paradigm in Syria and Lebanon. *Arab Reform Initiative*. <https://www.arab-reform.net/publication/displacement-political-discourse-and-the-new-leadership-paradigm-in-syria-and-lebanon/>

Dhingra, R. & Mourad, L. (2025, January 15). Don't rush to send Syrians back. *Foreign Policy*. <https://foreignpolicy.com/2025/01/15/syria-refugees-return-assad-security-asylum-europe-lebanon-turkey-jordan/>

<sup>7</sup> Data insamlad i projektet 'Resilience and Inclusive Politics in the Arab Region' finansierad av the Carnegie Corporation och medledd av the Institute for Migration Studies at the Lebanese American University; Co-PI: Jasmin Lilian Diab.

<sup>8</sup> Data insamlad i projektet 'Removal Infrastructures of Syrians in Lebanon and Turkey (REMOVED)' funded by the Gerda Henkel Foundation, ledd av the Institute for Migration Studies at the Lebanese American University; PI: Dr. Maybritt Jill Alpes.

<sup>9</sup> UNHCR. (2025, February). Flash regional survey: Syrian refugees' perceptions and intentions on return to Syria.

*ReliefWeb*. <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/flash-regional-survey-syrian-refugees-perceptions-and-intentions-return-syria-february-2025>

<sup>10</sup> Altayli, B. & Al-Masri, K. (2025, February 5)

<sup>11</sup> UNHCR. (2025, March). Syria situation: Crisis prioritized response. *UNHCR*.

<https://reporting.unhcr.org/syria-situation-crisis-prioritized-response>

<sup>12</sup> Saab, P. (2024, December). Still impossible: Syrians unable to return home due to destruction and insecurity. *Rozana*.

<https://www.rozana.fm/english/article/123628-still-impossible-syrians-unable-to-return-home-due-to-destruction-and-insecurity>

<sup>13</sup> United Nations. (2024, October 30). Forging peace in Syria: Great opportunities, grave risks. *United Nations Office at Geneva*. <https://www.ungeneva.org/en/news-media/latest-news/forging-peace-syria-great-opportunities-grave-risks>

<sup>14</sup> Perthes, V. (2025, February 1). Don't let geopolitics ruin Syria's transition: Outside actors must put the country's needs above their narrow interests. *Foreign Affairs*. <https://www.foreignaffairs.com/syria/dont-let-geopolitics-ruin-syrias-transition>

<sup>15</sup> Alpes, M. J., Jacobsen, K. & Majidi, N. (2023). Return after interrupted migration cycles. In Jacobsen, K. and Majidi, N. (eds.). *Handbook on Forced Migration*. Edward Elgar Publishing.

<sup>16</sup> Diab, J. L. & Crawley, H. (2023). *Safe, Voluntary, and Dignified Return for Syrian Refugees from Lebanon*. United Nations University.

<sup>17</sup> Diab, J. L. (2023). *Safe return and voluntary repatriation for Syrian refugees from Lebanon: What needs to happen next?* Discussion paper. United Nations University.

<sup>18</sup> Carpi, E. (2024). "Urban-itarian" ecologies after displacement from Syria. In Triandafyllidou, A., Moghadam, A., Kelly, M. and Şahin-Mencütek, Z. (eds.). *Migration and Cities* (pp. 259–275). Springer; <sup>18</sup> Carpi, E. (2024b, January). Syria after Assad: Where's the right to political imagination? *The New Arab*.

<https://www.newarab.com/opinion/syria-after-assad-wheres-right-political-imagination>

<sup>19</sup> Shahla, Z. (2024, December 19). Syrians begin to return to destroyed homes. Will others follow? *The New Humanitarian*.

<https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2024/12/19/syrians-begin-return-destroyed-homes-will-others-follow>

<sup>20</sup> Atkinson, E. & Burgess, J. (2024, December). Israel plans to expand Golan settlements after fall of Assad. *BBC News*.

<https://www.bbc.com/news/articles/cz6lgln128xo>

<sup>21</sup> World Bank. (2024, May 24). Syria: Growth contraction deepens and the welfare of Syrian households deteriorates. *World Bank News*.

<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/05/24/syria-growth-contraction-deepens-and-the-welfare-of-syrian-households-deteriorates>

<sup>22</sup> Kahraman, Z. E. H. (2022). Understanding location choice of Syrian refugees from country to neighbourhood level: Opportunities, restrictions and expectations. *Habitat International*, 125, 102597.

<sup>23</sup> Alachkar, M. (2023). The lived experiences of resilience among Syrian refugees in the UK: Interpretative phenomenological analysis. *BJPsych Bulletin*, 47(3), 133–139.

<sup>24</sup> Polack, S., Scherer, N., Yonso, H., Volkan, S., Pivato, I., Shaikhani, A., et al. (2021). Disability among Syrian refugees living in Sultanbeyli, Istanbul: Results from a population-based survey. *PLOS ONE*, 16(11), e0259249; Alodat, A. M., Alshagran, H. I. & Al-Bakkar, A. M. (2021). Psychosocial support services provided for Syrian refugees with disabilities: A systematic review and thematic analysis. *Middle East Current Psychiatry*, 28(66).

<sup>25</sup> Holyoke, G. (2025, January 9). 'Joy and fear': Syrian refugees ponder what 2025 holds for their homeland. *Euronews*. <https://www.euronews.com/2025/01/09/joy-and-fear-syrian-refugees-ponder-what-2025-holds-for-their-homeland>

<sup>26</sup> Alabi, R. (2025, February). After Assad's fall, 'forgotten' Idlib is bustling once again. *Ynetnews*.

<https://www.ynetnews.com/article/r1dshvuv1e>

<sup>27</sup> Lehmann, J. (2024, November). Syria: Only a return policy that focuses on development will be a good one. *Global Public Policy Institute*.

<https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/syria-only-return-policy-focuses-development-will-be-good-one-en-de>

<sup>28</sup> Kozul-Wright, A. (2025, January 8). Rebuilding Syria's economy: Can stability return after war? *Al Jazeera*. <https://www.aljazeera.com/economy/2025/1/8/rebuilding-syrias-economy-can-stability-return-after-war>

<sup>29</sup> Yalim, A. C. & Critelli, F. (2023). Gender roles among Syrian refugees in resettlement contexts: Revisiting empowerment of refugee women and needs of refugee men. *Women's Studies International Forum*, 96, 102670.

© 2025 Author. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY 4.0), which permits the user to copy, distribute, and transmit the work provided that the original author(s) and source are credited.